

پژوهشی پیرامون الگوی مناسب برای ذخیره و سازماندهی اطلاعات کتابشناختی و نسخه‌شناختی کتابهای چاپ سنگی^۱

منوچهر آراسته^۲

دکتر رحمت الله فتاحی^۳

دکتر اسدالله آزاد^۴

چکیده

نبود سامانی نظام‌مند برای ذخیره‌سازی و سازماندهی اطلاعات کتابهای چاپ سنگی در کشور و در نتیجه نبود امکان دسترسی و استفاده مؤثر از این منابع ارزشمند، منجر به شکل‌گیری اندیشه بررسی الگوی مناسب برای ذخیره و سازماندهی این گروه از منابع اطلاعات گردید. برای این منظور، پس از مطالعه مبانی نظری و بررسی برخی از شیوه‌ها، اصول و استانداردهای سازماندهی منابع اطلاعات، الگویی برای ذخیره‌سازی و سازماندهی اطلاعات نسخه‌های چاپ سنگی کشور مبتنی بر فرمت مارک ایران^۵ و یونی مارک^۶ ارائه شد. در این پژوهش، به منظور شناسایی، دسته‌بندی و کدگذاری عناصر (فیلدها و فیلدهای فرعی) فرمت مارک ایران، مقابله شد. همچنین، هر عنصر کتابشناختی و نسخه‌شناختی مربوط به کتابهای چاپ سنگی که در فرمت مارک ایران موجود نبود، شناسایی و با فرمت یونی مارک مقابله شد. سپس عناصرها در بلوکها، فیلدهای اصلی و فرعی قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد فرمت مارک ایران با افزودن فیلدهایی از فرمت یونی مارک، تا حد زیادی می‌تواند برای ذخیره و بازیابی اطلاعات متنوع منابع چاپ سنگی مناسب باشد.

کلیدواژه‌ها: کتابهای چاپ سنگی، ذخیره و سازماندهی، یونی مارک، مارک ایران، فرمت

کتابشناختی.

۱. برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد.

۳. استاد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد.

۴. دانشیار فقیه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد.

5. Iran Marc.

6. Unimarc.

مقدمه

از سده سیزدهم ه.ق.، به عنوان دوره تحول در ایران یاد شده است. از یک سو دانش و اطلاعات که تا پیش از این به صورت کتابهای دستنویس و تک نسخه، نگارش، طراحی و تولید می‌شد، در قالب کتابهای چاپ سنگی با شمارگان نسبتاً بالاتر منتشر گردید. از سوی دیگر، فن جدید چاپ سنگی امکانات تازه‌ای برای هنرمندان در عرصه تصویرسازی، خوشنویسی و آرایش کتاب فراهم آورد که تا پیش از این در اختیار هنرمندان ایرانی نبود. چاپ سنگی از سال ۱۲۵۰ تا ۱۳۲۰ ه.ق. حاکم بلامنازع چاپ در ایران بود (دبیری، ۱۳۸۴) و پس از آن نیز تا پایان دوره قاجاریه و اوایل دوره پهلوی، کم و بیش ادامه یافت. در این مدت، کتابهای بسیار زیادی به این روش چاپ شد که با ویژگیهای نسخه‌های خطی، اشتراکهای زیادی دارد و در عین حال بسیار نفیس و ارزشمند می‌باشند. کتابهای چاپ سنگی، حاصل دوره انتقال از نسخه‌های خطی به نسخه چاپی به شمار می‌روند و از ذخایر گرانبهای این مرز و بوم و حاوی معارف بزرگان ما در موضوعات مختلف می‌باشند که در کتابخانه‌های ایران مختلف پراکنده‌اند. این کتابها دارای ارزشهای فراوان تاریخی، علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دینی هستند. علاوه بر متن اصلی، نسخه دارای حواشی، شرح‌ها، تقویم‌ها، وقف‌ها، امضاها، و مهرهای حاوی اطلاعات تکمیلی جالبی است که برای محققان ارزش فراوانی دارد. این کتابها همواره به جهت ویژگی و شرایط خاص (نظیر نوع چاپ، خط، تاریخ کتابت، قدمت و نفاست علمی، هنری و ...) اهمیت و ارزش بسیاری دارد. با وجود داشتن نفاست و منحصر به فرد بودن نسخه‌ها، تحقیقات در خور توجهی در مورد ذخیره و سازماندهی رایانه‌ای این منابع، صورت نگرفته است.

پژوهشی پیرامون الگوی مناسب برای ذخیره و سازماندهی اطلاعات ... / ۱۹۵

گسترش فناوریهای نوین و حجم منابع اطلاعاتی چاپ سنگی در کتابخانه‌ها، ضرورت تعریف و تبیین راهبردها و روشهای نوین را به منظور دسترس‌پذیر ساختن این منابع اطلاعاتی، موجب گشته است. در واقع، مقوله سازماندهی این منابع اطلاعاتی وارد عرصه جدیدی شده است که روشها، راهبردها و مسائل و مشکلات خاص خود را دارد. بنابراین، مبحث سازماندهی از مواردی است که کتابداران باید در محیط جدید از آن اطلاع داشته باشند تا بتوانند به عنوان متولیان سازماندهی منابع اطلاعاتی، اصول، روشها و ابزارهای مناسبی را برای سازماندهی و دسترس‌پذیر ساختن منابع چاپ سنگی، تدوین کنند.

مارک ایران، فرمتی است برای ذخیره، بازیابی، و تبادل اطلاعات کتابشناختی که بر مبنای استانداردهای بین‌المللی توصیف کتابشناسی و با در نظر گرفتن ویژگیهای فهرست‌نویسی فارسی بر اساس فرمت یونی مارک، طراحی شده است (کوکبی، ۱۳۸۵). هر چند فرمت استاندارد مارک ایران، فرمت جامعی برای ثبت، ذخیره، و مبادله اطلاعات کتابشناختی بسیاری از منابع اطلاعات فراهم آورده است، ولی به دلیل متفاوت بودن نسخه‌های چاپ سنگی به لحاظ محتوا و اطلاعات کتابشناسی و نسخه‌شناسی، تهیه فرمت مناسب برای ذخیره و سازماندهی اطلاعات این گروه از منابع اطلاعات، مستلزم در نظر گرفتن ملاحظات خاص این گروه از منابع اطلاعات، و گردآوری اجزا و عناصر اطلاعاتی آنها برای درج در هر فیلد از رکوردهای فرمت مارک ایران است که خود نیز بر مبنای یونی مارک می‌باشد.

نبود سامانی نظام‌مند برای ذخیره‌سازی و سازماندهی این گروه از منابع اطلاعات در کشور و در نتیجه نبود امکان دسترسی و استفاده مؤثر از این سرمایه‌ها باعث شکل‌گیری اندیشه طراحی الگویی برای ذخیره و سازماندهی این گروه از منابع اطلاعات گردید. مطالعه مبانی نظری و بررسی برخی از شیوه‌ها، اصول و استانداردهای سازماندهی منابع اطلاعات، پیش‌نیاز اصلی طراحی چنین الگویی

می‌باشند. با توجه به هدف این پژوهش که در برگیرنده فرمت ذخیره‌سازی و سازماندهی نسخه‌های چاپ سنگی است، کلیاتی درباره هدف و کارکرد این طرح ارائه می‌شود.

ضرورت و کارکردهای الگو

ضرورت اصلی این الگو، ارائه فرمتی برای ذخیره و سازماندهی اطلاعات مربوط به نسخه‌های چاپ سنگی در کشور است، به طوری که بتواند به هدفهای زیر پاسخ گوید:

۱. با صرف کمترین زمان، امکان ورود اطلاعات نسخه‌های چاپ سنگی مربوط به هر نسخه فراهم آید.

۲. بیشترین یکدستی را در سازماندهی اطلاعات ایجاد کند.

کارکردهای این فرمت را از سه منظر می‌توان برشمرد:

الف) ذخیره، سازماندهی و نگهداری، که در آن:

- یک قالب یکدست و استاندارد برای ورود اطلاعات مربوط به نسخه‌های چاپ سنگی ارائه شود.

- امکان جستجو، بازیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات مربوط به نسخه‌های چاپ سنگی فراهم گردد.

- امکان ذخیره، نگهداری و روزآمدسازی اطلاعات مربوط به نسخه‌های چاپ سنگی فراهم شود.

ب) جستجو و بازیابی:

- امکان جستجو و بازیابی نسخه‌های چاپ سنگی با توجه به محل نگهداری نسخه مورد نظر، و یافتن اطلاعات مربوط به نسخه فراهم آید.

- امکان روزآمدسازی (شامل حذف، اضافه و ویرایش) اطلاعات هر نسخه چاپ سنگی به سهولت فراهم شود.

(ج) مبادله و همکاری:

با توجه به اینکه فرمت استاندارد مارک ایران و استاندارد یونی مارک مبنای ذخیره‌سازی و سازماندهی نسخه‌های چاپ سنگی قرار گرفته، مبادله اطلاعات ذخیره شده در پایگاه اطلاعاتی مربوط به این گروه از منابع، با دیگر کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی امکان‌پذیر خواهد شد.

روش پژوهش

در این پژوهش، به منظور شناسایی، دسته‌بندی، و کدگذاری عناصر (اطلاعات کتابشناختی و نسخه‌شناسی چاپ سنگی) به صورت مجزا، از چارچوب مارک ایران استفاده شده است. در این راستا، ضمن بررسی ۱۰۰ نمونه مختلف از کتابهای چاپ سنگی موجود در مجموعه کتابخانه مرکزی آستان قدس، عناصر کتابشناسی و نسخه‌شناسی مشترک شناسایی و با عناصر فرمت مارک ایران (فیلدها و فیلدهای فرعی) مقابله شد. وجود و یا نبود هر عنصر در فرمت مارک، مشخص گردید. سپس عنصرهایی که در مارک ایران موجود نبود، با فرمت یونی مارک مقابله شد. در نهایت، عنصرها در بلوکها، فیلدهای اصلی و فرعی قرار گرفت. این فرمت به دلیل طولانی بودن، در پیوست مقاله حاضر (پیوست ۱) ارائه شده است.

اجزای فرمت پیشنهادی نشان می‌دهد با مقایسه داده‌های نسخه‌های چاپ سنگی با فرمت مارک ایران، غیر از فیلدهای اصلی زیر، بقیه فیلدهای اصلی در فرمت مارک ایران وجود دارد. به بیان دیگر، فیلدهای زیر که از فرمت یونی مارک استخراج گردیده است، در فرمت مارک ایران وجود ندارد.

۲. یادداشت حواشی و رموز نسخه ۳۱۵

۳. یادداشت امتیاز و ارزش نسخه ۳۱۶

۴. یادداشت اثر مهر و مالکیت ۳۱۷

۵. یادداشت توضیحات مربوط به نسخه ۳۱۸

۶. یادداشت منابع استنادی و ارجاعی ۳۲۱

۷. اشکال دیگر نسخه ۳۲۵

۸. نوع منبع الکترونیکی ۳۳۶

۹. یادداشت شرح تهیه ۳۴۵

یافته‌ها نشان می‌دهد فرمت مارک ایران با افزودن فیله‌هایی از فرمت یونی مارک، می‌تواند برای ذخیره و بازیابی اطلاعات منابع چاپ سنگی مناسب باشد. در ادامه، به منظور وضوح و آشنایی بیشتر با فرمت پیشنهادی، مثالی آورده شده که می‌تواند در نشان دادن جزئیات فیله‌های مورد نیاز برای کتابهای چاپ سنگی، بسیار مفید باشد.

عنوان: شرح جامی

101 0#Saara@

@ به کتابت محمد کاظم بن عبدالعلی \$g شرح عبدالرحمن بن احمد جامی \$f شرح جامی #Sa 1 # 200

@ ۱۲۹۰ \$d دارالطباعة حاج ابراهیم \$c تبریز ##Sa 210

@ ۲۶ × ۱۶ س. م. \$d ۲۱۶ ص. \$a ## 215

@ تاریخ کتابت ۱۲۹۰ اق \$a ## 300

@ آغاز: بسمله... و به نستعین الحمد لله لولیه و الصلوة علی نبیه و علی اله و اصحابه... \$a # 1 300

@ انجام: وفقه الله تعالی و ظایف عبودیته الاعراض عن مطالبه الاغواص و الاغراض. \$a # 1 300

@ خط نستعلیق \$a ## 307

@ جلد مقوایی با روکش تیماج \$a ## 307

@ کاغذ فرنگی نخودی \$a ## 307

پژوهشی پیرامون الگوی مناسب برای ذخیره و سازماندهی اطلاعات ... / ۱۹۹

- 315 ## \$a در حاشیه نسخه شرحهایی است از سید نعمت اله جزایری، عصام الدین اسفراینی، عبدالغفور، @
@ رضی الدین، فاضل هندی، لیب و صحاح آمده است.
- 317 ## \$a @ چهار گوش
- 317 ## \$a @ صنیع الملک
- 320 ## \$a @ دارای فهرست در آغاز نسخه
- 330 ## \$a @ نویسنده در این کتاب که شرحی است بر کتاب (الکافی) ابن حاجب ...
- 482 1 ## \$a @ شرح کبری فی المنطق
- 500 1 0 \$a @ شرح I الکافیه
- 517 1 # \$a @ فوائد الضیائیه
- 517 1 # \$a @ الفوائد الضیائیه فی حل مشکلات کافیه
- 517 1 # \$a @ شرح کافیه
- 604 1 # \$a @ نقد و تفسیر \$X الکافیه [z] ۶۴۶-۵۷۰ق. \$f عثمان ابن عمر \$b ابن حاجب \$a
- 606 1 # \$a @ \$2nli صرف و نحو \$X زبان عربی
- 676 ## \$a @ ۴۹۲/۷۵ SV20
- 700 # 1 \$a @ ۴۲۱۲ \$ ۸۱۷-۹۱۸ق. \$f عبدالرحمن بن احمد \$b جامی
- 702 # 1 \$a @ شرح \$ الکافیه [z] ۶۴۶-۵۷۰ق. \$f عثمان ابن عمر \$b ابن حاجب \$a
- 702# 1 \$a @ ۷۰۰ \$ محمد کاظم بن عبدالعلی \$b تبریزی

خروجی مثال بالا، پیشینه (فهرستبرگه) برجسی زیر می باشد.

سرشناسه: جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ ق.، شارح

عنوان قراردادی: الکافیه. شرح

عنوان و نام پدیدآور: شرح جامی [چاپ سنگی]/[شارح] عبد الرحمن بن

احمد جامی؛ به کتابت محمد کاظم بن عبدالعلی التبریزی

وضعیت نشر پخش و غیره: تبریز: دارالطباعة حاجی ابراهیم، ۱۲۹۰ق.

مشخصات ظاهری: ۲۹۸ص؛ ۲۶×۱۶س م، وزیری

زبان: عربی

یادداشت کلی (استنساخ، آغاز و انجام و...): تاریخ کتابت: سال ۱۲۶۵ق.

آغاز: بسمله... و به نستعين الحمد لله لوليه و الصلوة على نبيه و على اله و اصحابه...

انجام: وفقه الله تعالى و ظايف عبوديته الاعراض عن مطالبه الاغواص و الاغراض

مشخصات ظاهری اثر: نوع: خط نستعلیق

نوع و تزئینات جلد: جلد مقوایی با روکش تیماج

نوع کاغذ: فرنگی نخودی

یادداشت حواشی و رموز نسخه: در حاشیه نسخه شرحهایی است از سید نعمت‌اله جزایری، عصام‌الدین اسفراینی، عبدالغفور، رضی‌الدین، فاضل‌هندی، لیب و صحاح آمده است.

یادداشت اثر مهر و مالکیت: شکل مهر: چهار گوش

سجع مهر: صنع الملك

یادداشت فهرست، کشف‌الایات و...: دارای فهرست در آغاز نسخه

یادداشت خلاصه و چکیده: نویسنده در این کتاب که شرحی است بر کتاب الکافی ابن‌حاجب که در علم نحو می‌باشد کوشیده است که نکات مهم را بیشتر شرح و توضیح دهد. ضمناً وجه تسمیه این کتاب این است که جامی آن را به نام فرزندش ضیاء‌الدین شرح زده و از این جهت آن را «الفوائد الضیائیة» نامیده است.

صحافی شده در این مجلد: شرح کبری فی المنطق

عنوانهای گونه‌گون دیگر: الفوائد الضیائیة.

عنوانهای گونه‌گون دیگر الفوائد الضیائیة فی حل مشکلات کافیه

عنوانهای گونه‌گون دیگر: شرح کافیه

موضوع: ابن‌حاجب، عثمان بن عمر، ۶۴۶-۵۷۰ ق، الکافی - نقد و تفسیر

موضوع: زبان عربی - صرف و نحو

شناسه افزوده: ابن حاجب، عثمان بن عمر، ۵۷۰-۶۴۶ق، الکافیة - شرح

شناسه افزوده: تبریزی، محمد کاظم بن عبدالعلی، کاتب

شماره رده‌بندی: ۱۲۹۰ ج ش / ک ۱۵۹ الف ۷۵ / ۴۹۲

اکنون با توجه به مثال بالا و به منظور ارائه یک الگو برای اطلاعات کتابشناختی کتابهای چاپ سنگی، الگوی پیشنهادی زیر به ترتیب فیلدها و فیلدهای فرعی طراحی شده است. در این الگو، از ذکر شماره فیلد خودداری شده زیرا در هنگام ورود اطلاعات، فهرست‌نویس فقط داده‌ها را وارد فیلدها می‌نماید و خود نرم‌افزار شماره فیلدها و فیلدهای فرعی و نیز نشانه‌ها یا کدهای آنها را تعیین می‌کند. بر اساس این الگو، کاربرگه ورود اطلاعات نسخه‌های چاپ سنگی کشور دربرگیرنده دو سطح اصلی است: الف) اطلاعات کتابشناسی ب) اطلاعات نسخه‌شناسی مربوط به هر نسخه.

کاربرگه ورود اطلاعات برای کتابهای چاپ سنگی (بدون اشاره به شماره فیلد در مارک ایران)

شماره رکورد شماره مدرک	(بلوک شناسایی) کلیه اطلاعاتی که به نوعی به صورت کد درج می‌شوند. (این بلوک حاوی شماره‌هایی است که رکورد یا اثر وارد شده را شناسایی می‌کند).
داده‌های کلی پردازش داده‌های کلی پردازش	
زبان اثر زبان متن نوشتاری یا گفتاری و مانند آن: زبان اثر اصلی: زبان عنوان اصلی در صورتی که با زبان متن اصلی فرق داشته باشد:	بلوک اطلاعات کد شده (این بلوک حاوی داده‌های کد شده با طول ثابت است).
کشور محل نشر یا تولید کشور محل نشر: محل نشر:	

عنوان و نام پدیدآور عنوان اصلی نسخه: شکل نسخه (نام عام مواد): عنوان اصلی به زبان دیگر: سایر اطلاعات عنوانی: نام نخستین پدید آور: نام سایر پدیدآوران: نام پدیدآور به زبان دیگر:	
وضعیت نشر، پخش و ... محل چاپ (محل نشر و پخش): محل توزیع: نام ناشر: (چاپخانه □، دارالطباعه □، مطبعه □، کارخانه □، سایر □) تاریخ چاپ (نشر): (میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) تیراژ:	بلوک اطلاعات توصیفی
مشخصات ظاهری تعداد صفحات: تعداد جلد: تعداد برگه‌ها: تعداد سطور: (متن: حاشیه: ترجمه:) اندازه سطر: (متن: حاشیه: ترجمه:) اندازه جلد: اندازه برگ: اندازه نوشته (متن: حاشیه: ترجمه:) قطع: سایر:	
یادداشت کلی (یادداشت وضعیت استنساخ، آغاز، انجام و ...) تاریخ نگارش اثر (ماه: سال: قرن:) (قبل از میلاد □، قبل از هجرت □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □،	بلوک یادداشت کلیه اطلاعاتی که به نوعی به وضعیت ظاهری مدرک مربوط می‌شوند. (یادداشتهای کلی)

نامعین □) محل تألیف: محل استنساخ (تحریر): تالیف برای (مهدی الیه): تاریخ کتابت (تحریر) (ماه، سال، قرن) (میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) کتابت شده از روی: نام شخصی که نسخه برای وی کتابت (تحریر) شده: ارزش کتابت: مقابله و تصحیح: ماخذ تصحیح و مقابله: تاریخ تصحیح و مقابله (ماه، سال، قرن) (میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) محل تصحیح: آغاز: انجام: انجامه: سایر:	
یادداشتهای مربوط به عنوان و نام پدیدآور	
محل درج عنوان نسخه (سرلوح □، عطف □، فهرست مندرجات □، صفحه عنوان □، انجام □ مقدمه □، انجام متن □، رقم کاتب (انجامه) □، سایر:) عنوان به زبانهای دیگر: عنوان به زبانهای اصلی: محل استقرار نام نویسندگان، کاتبان (سرلوح □، عطف □، فهرست مندرجات □، صفحه عنوان □، انجام □ مقدمه □، انجام متن □، رقم کاتب (انجامه) □، سایر:)	
یادداشتهای مربوط به ویراست و تاریخچه کتابشناختی اثر	
یادداشتهای مربوط به نشر و ...	
یادداشتهای مربوط به مشخصات ظاهری اثر	

نوع خط: (متن: ترجمه: حاشیه: شرح:) اندازه خط: (متن: ترجمه: حاشیه: شرح:) درجه خط: (متن: ترجمه: حاشیه: شرح:) (پست: ☐ متوسط: ☐ خوش: ☐ عالی: ☐ ممتاز: ☐ فوق ممتاز: ☐ نامعین: ☐ آرایش و تزئینهای نسخه: (سرلوح ☐ (تعداد): ، (سرلوح مزدوج ☐ (تعداد): کتیبه ☐ (تعداد): سرفصل ☐ (تعداد): طلائع‌اندازی بین سطور ☐ تشعیر ☐ ترصیع ☐ جدول ☐ جدول بندی ☐ ترنج ☐ سرترنج ☐ لچکی ☐ سایر: ☐ تصویر ☐ (سبک، پیکره انسان و حیوان، بروج فلکی، مجالس تصویر، نقشه جغرافیایی...) و نقشه ☐ (تعداد): قطع جلد (طول: عرض: قرن ساخت: سال ساخت:) نام جلدساز: صحاف: ویژگیهای جلد: (جنس تو و روی جلد، رنگ، تزئینات) (رو، پشت، عطف) درون جلد نوع کاغذ: جنس کاغذ: اندازه کاغذ: تزئینات کاغذ: رنگ کاغذ: ضخامت کاغذ (کلفت ☐، متوسط ☐، نازک ☐ رنگ مرکب: نوع صفحه پردازی (دفتری: ☐ مورب: ☐ چلیپایی: ☐ تلفیقی: ☐ نامعین: ☐ راده (رکابه): دارد: ندارد: شکل هندسی انجامه (مثلث: ☐ مستطیل: ☐ مربع: ☐ سایر: ☐ صفحه شمار: دارد: ☐ ندارد: ☐	

توضیحات صحافی: سایر توضیحات:	
یادداشت دسترسی فهرست: دسترسی از طریق وب جهان گستر: سایر:	
یادداشت مربوط به عنوانهای مرتبط	
یادداشت مربوط به مسئولیت معنوی اثر سفارش دهنده کتاب: بانی: اهتمام کننده: مباشر: دستیار: سایر:	
یادداشت حواشی و رموز نسخه یادداشت (نوع یادداشت: تاریخ و محل یادداشت: کاتب یادداشت): حواشی: (دارد: ☐ ندارد: ☐) نوع حواشی: (توضیح: ☐ شرح: ☐ ترجمه: ☐ تعریض: ☐ تکمله: ☐ تصحیح: ☐) توضیحات: رموز نسخه:	
یادداشت امتیاز و ارزش نسخه نفاست نسخه: (عادی ☐، نفیس ☐، ممتاز ☐، نفیس درجه یک ☐، نفیس درجه دو ☐، نفیس درجه سه ☐، فوق العاده نفیس ☐، نامعین ☐) ارزش نسخه:	

یادداشت اثر مهر و مالکیت اثر مهر (مالک ☐، واقف ☐، کاتب ☐، مؤلف ☐، جلدساز ☐، کتابخانه ☐، صحاف ☐، سایر ☐، نامعین ☐) سجج مهر: شرح مهر: شکل مهر: اندازه مهر: رنگ مهر: تاریخ مهر: امضا: محل استقرار مهر: تاریخ نسخه (مالکان قبلی): یادداشت‌های تملک: (فروشنده، محل خرید، قیمت، مهر مالک، مهر کتابخانه، مهر عرض دید، مهر اجازه خروج، وقفنامه، ...) یادداشت قیمت: ظهریه: اوراق بدرقه:	
یادداشت توضیحات مربوط به نسخه کامل / ناقص (ناقص الاول ☐، ناقص الآخر ☐، ناقص الطرفین ☐، نامعین ☐) توضیحات نقض نسخه: وضعیت آسیب دیدگی: مرمت (توضیحات): محل نگهداری نسخه اصل: نشانی محل نگهداری: موجودی کتابخانه‌های دیگر:	
یادداشت مربوط به فهرست، کشف الایات، غلطنامه و... فهرستها: کشف الایات:	

واژه نامه: غلطنامه: سایر:	
یادداشت مربوط منابع استنادی و ارجاعی منابع، استناد و ارجاعها:	
یادداشت باز تولید شماره میکروفیلم: شماره سی دی: شماره نسخه عکسی: دارای اسکن:	
یادداشتهای مربوط به مندرجات مندرجات: فصل بندی و بخش بندی نسخه:	
یادداشتهای مربوط به خلاصه و چکیده خلاصه و چکیده نسخه:	
یادداشت نوع منبع الکترونیکی	
یادداشت شرح تهیه شیوه تهیه: (خریداری ☐, اهدایی ☐, وقفی ☐, ارسالی ☐, مبادله ای ☐, انتقالی ☐, نامعین ☐) منبع تهیه: نام اهداکننده: نام واقف: یادداشتهای وقف: قیمت: تاریخ وقف یا اهداء (ماه: ، سال: ، قرن:) (میلادی ☐, هجری قمری ☐, هجری شمسی ☐, نامعین ☐)	
صحافی شده در این مجلد صحافی شده در این مجلد:	بلوک شناسه رابط

صحافی شدہ با صحافی شدہ با:	
عنوان قراردادی عنوان قراردادی:	
عنوان اصلی به زبان دیگر عنوان اصلی به زبان دیگر: سایر اطلاعات عنوانی:	بلوک عنوان مرتبط کلیه یادداشتها (عنوان قراردادی)
عنوانهای گونه گون دیگر عنوانهای گونه گون دیگر: سایر اطلاعات عنوانی:	
موضوع تقسیمات فرعی نام شخص به منزله موضوع: نام تنالگان به منزله موضوع: نام خاندان به منزله موضوع: پدیدآور و عنوان به منزله موضوع: عنوان به منزله موضوع: موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): نام جغرافیایی به منزله موضوع: اصطلاحهای موضوعی کنترل شده:	بلوک تجزیه و تحلیل موضوعی (کلیه موضوعات)
شماره بازیابی رده بندی دهنده دیوبی: رده بندی کتابخانه کنگره: سایر رده بندیها:	
سرشناسه پدیدآور اصلی دوره حیات (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) وفات □) (قبل از میلاد □، قبل از هجرت □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □)	بلوک مسئولیت معنوی

نقش پدیدآور: نام به لاتین (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (قبل از میلاد □، قبل از هجرت □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □)	
شناسه‌های افزوده نامهای مرتبط دیگر (شناسه‌های افزوده) پدیدآور و عنوان به منزله شناسه افزوده (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (قبل از میلاد □، قبل از هجرت □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) نقش: حاشیه‌نویس (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (قبل از میلاد □، قبل از هجرت □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) مصحح (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) مترجم (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) راوی (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) کاتب (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) واقف (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □) اهدآکننده (سال تولد □، قرن تولد □) (سال وفات □، قرن وفات □) (میلادی □، میلادی □، هجری قمری □، هجری شمسی □، نامعین □)	

شمسی ☐ ، نامعین ☐ سایر:	بلوک (استفاده ملی آزاد قابل تعریف کاربران)
کد کتابخانه کد کتابخانه: محل:	
مشخصات شماره ثبت شماره ثبت: تاریخ ثبت:	
اطلاعات مربوط به فهرست‌نویس و اپراتور نام خانوادگی فهرست‌نویس: نام فهرست‌نویس: تاریخ فهرست‌نویسی: نام خانوادگی اپراتور: نام اپراتور: تاریخ ورود اطلاعات: کنترل‌کننده اطلاعات: تاریخ کنترل اطلاعات:	

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد فرمت پیشنهادی تدوین شده بر اساس مارک ایران و افزودن فیلدهای دیگری از یونی‌مارک، تا اندازه‌ی زیادی برای ذخیره و مبادله اطلاعات نسخه‌های چاپ سنگی به لحاظ محتوا و اطلاعات کتابشناسی و نسخه‌شناسی مناسب است. بر این اساس، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که با افزودن برخی فیلدها یا فیلدهای فرعی به مارک ایران و همخوان‌تر کردن آن با ملزومات ذخیره، مبادله، و نمایش اطلاعات کتابهای چاپ سنگی، شرایط را برای سازماندهی این منابع ارزشمند به گونه‌ی کاملتری فراهم کرد تا دسترسی بهتری برای پژوهشگران به وجود آید.

شرکتهای دست‌اندرکار طراحی نرم‌افزار و نیز کتابخانه‌های دارنده کتابهای چاپ سنگی، می‌توانند با کار بیشتر روی این فرمت و بررسی میزان همخوانی آن با نیازهای مربوط، به ارتقای این الگو کمک کنند.

منابع

- افشار، ایرج (۱۳۸۴). «طرح کارت برگه، مجموعه مقالات و جستارها به پاس زحمات سی ساله فرانسیس ریشارد نسخه‌شناس برجسته فرانسوی». تهران: مرکز نشر میراث مکتوب، ص ۱۰۹-۱۱۱.
- دبیری، اکرم (۱۳۸۴). «چاپ سنگی و دلایل رواج آن در ایران». فصلنامه کتاب، دوره ۶، شماره ۲ (تابستان)، ۵۹-۶۶.
- کوکبی، مرتضی (۱۳۸۵). «مارک، دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی». تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. جلد ۲، ص. ۱۶۵۷-۱۶۵۲.
- سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۱). «مارک ایران». تهران: کتابخانه ملی ایران.
- وفادار مرادی، محمد (۱۳۷۹). «مقدمه‌ای بر اصول و قواعد فهرست‌نگاری در کتب خطی». تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
- IFLA(2002) .UNIMARC concise bibliographic. Retrieved 14, 7, 2009, from. <http://archive.ifla.org/VI/3/p1996-1/concise2.pdf>
- International Federation of Library Associations and Institutions (1994-). UNIMARC manual: bibliographic format Munchen: Saur, 4--- 1. from http://archive.ifla.org/VI/3/p1996-1/sec_uniHtm
- UNIMARC. Retrieved .12, 7, 2009, from <http://www.unimarc.info/bibliographic/2.3/en/summary>

پیوست شماره ۱. مقایسه عناصر کتابشناختی و نسخه‌شناختی کتابهای چاپ سنگی با مارک ایران

بلوک	مفهوم عام	فیلد	شرح
۰××	بلوک شناسایی (این بلوک حاوی شماره‌هایی است که رکورد یا اثر وارد شده را شناسایی می‌کند).	۰۰۱	شناسگر رکورد مدرک
۱××	بلوط اطلاعات گذشته (این بلوک حاوی داده‌های کد شده با طول ثابت است).	۱۰۰	داده‌های کلی پردازش
		۱۰۱	زبان متن نوشتاری یا گفتاری و مانند آن (۱۰۱\$a)، زبان اثر اصلی (۱۰۱\$c)، زبان عنوان اصلی در صورتی که با زبان متن اصلی فرق داشته باشد (۱۰۱\$g)
		۱۰۲	کشور محل نشر (۱۰۲\$a)، محل نشر (۱۰۲\$b)
۲××	بلوک اطلاعات توصیفی	۲۰۰	عنوان اصلی نسخه (۲۰۰\$a)، شکل نسخه (نام عام مواد) (۲۰۰\$b)، عنوان اصلی به زبان دیگر (۲۰۰\$d)، (سایر اطلاعات عنوانی) (۲۰۰\$e)، نام نخستین پدیدآور (۲۰۰\$f)، نام سایر پدیدآوران (۲۰۰\$g)، نام پدیدآور به زبان دیگر (۲۰۰\$f)
		۲۱۰	محل چاپ (محل نشر و پخش) (۲۱۰\$a)، محل توزیع (۲۱۰\$a)، نام ناشر (چاپخانه، دارالطباعه، کارخانه) (۲۱۰\$c)، تاریخ چاپ (نشر) (۲۱۰\$d)
		۲۱۵	تعداد صفحات (۲۱۵\$a)، تعداد برگه‌ها (۲۱۵\$a)، تعداد سطور (متن، حاشیه، ترجمه) (۲۱۵\$a)، اندازه سطر (۲۱۵\$d)، اندازه جلدها (۲۱۵\$d)، اندازه برگ (۲۱۵\$d)، اندازه نوشته (متن، حاشیه، ترجمه) (۲۱۵\$d)، قطع (۲۱۵\$d)، نقشه (۲۱۵\$d)، مصور (۲۱۵\$d)

شرح	فیلد	مفهوم عام	بلوک
تاریخ نگارش اثر (۳۰۰\$a)، محل تألیف (۳۰۰\$a)، محل استنساخ (تحریر) (۳۰۰\$a)، تألیف برای (مهدی‌الیه) (۳۰۰\$a)، تاریخ کتابت (تحریر) (۳۰۰\$a)، کتابت شده از روی (۳۰۰\$a)، نام شخصی که نسخه برای وی کتابت (تحریر) شده (۳۰۰\$a)، ارزش کتابت (۳۰۰\$a)، مقابله و تصحیح (۳۰۰\$a) مأخذ تصحیح و مقابله (۳۰۰\$a)، تاریخ تصحیح و مقابله (۳۰۰\$a)، محل تصحیح (۳۰۰\$a)، آغاز (۳۰۰\$a)، انجام (۳۰۰\$a)، انجامه (۳۰۰\$a)	۳۰۰	یادداشت کلی (یادداشت وضعیت استنساخ، آغاز، انجام، انجامه و...)	۳×× بلوک یادداشت کلیه اطلاعاتی که به نوعی به وضعیت ظاهری مدرک مربوط می‌شوند. (یادداشتهای کلی) (این بلوک حاوی یادداشتهایی است که به بیان آزاد، توصیفهای لازم را به رکورد اضافه می‌کند و نقاط دستیابی یا جنبه‌های مختلف ظاهری اثر یا محتوای آن را نشان می‌دهد)
محل درج عنوان نسخه (۳۰۴\$a) عنوان به زبانهای دیگر (۳۰۴\$a)، عنوان به زبانهای اصلی (۳۰۴\$a)، محل استقرار نام نویسندگان، کاتبان و... (۳۰۴\$a)	۳۰۴	یادداشتهای مربوط به عنوان و نام پدیدآور	
این فیلد حاوی یادداشت مربوط به سابقه کتابشناختی اثر است. (۳۰۵\$a)	۳۰۵	یادداشتهای مربوط به ویراست و تاریخچه کتابشناختی اثر	
این فیلد حاوی یادداشت مربوط به نشر و ... است (۳۰۶\$a)	۳۰۶	یادداشتهای مربوط به نشر و ...	
نوع خط (متن، ترجمه زیرنویس، حاشیه، شرح) (۳۰۷\$a)، درجه خط (متن، ترجمه زیرنویس، حاشیه، شرح) (۳۰۷\$a)، آرایش و تزئینهای نسخه (سرلوح (تعداد)، (سرلوح مزدوج (تعداد)، کتیبه (تعداد)، سرفصل (تعداد)، طلاندازی بین سطور، تشعیر، ترصیع، جدول، جدول بندی، ترنج، سرترنج، لچکی و... (۳۰۷\$a)، تصویر (سبک)، پیکره انسان و حیوان، بروج فلکی، مجالس	۳۰۷	یادداشتهای مربوط به مشخصات ظاهری اثر	

شرح	فیلد	مفهوم عام	بلوک
تصویر و...، ویژگیهای جلد (جنس تو و روی جلد، رنگ، ۶ اندازه، ۷ تزئینات) (رو، پشت، عطف) (۳۰۷\$)، درون جلد (۳۰۷\$)، نوع کاغذ (۳۰۷\$)، جنس کاغذ (۳۰۷\$)، اندازه کاغذ (۳۰۷\$)، تزئینات (۳۰۷\$)، رنگ کاغذ (۳۰۷\$)، ضخامت کاغذ (۳۰۷\$)، رنگ مرکب (۳۰۷\$)، نوع صفحه‌پردازی (۳۰۷\$)، راده (رکابه) (۳۰۷\$)، شکل هندسی انجامه (۳۰۷\$)، صفحه شمار (۳۰۷\$)، توضیحات صحافی (۳۰۷\$)	۳۰۷		
دسترسی از طریق وب جهان گستر و... (۳۱۰ \$)	۳۱۰	یادداشت دسترسی (یونی مارک)	
این فیلد حاوی یادداشتهای مربوط به یکی از عنوانهای اثر غیر از عنوان اصلی یا عنوان به زبان دیگر است. (۳۱۲ \$)	۳۱۲	یادداشت مربوط به عنوانهای مرتبط	
این فیلد حاوی یادداشتهای مربوط به مسئولیت معنوی اثر است. (۳۱۴ \$) سفارش‌دهنده کتاب (۳۱۴ \$)، بانی (اهتمام کننده، مباشر، دستیار) (۳۱۴ \$)	۳۱۴	یادداشت مربوط به مسئولیت معنوی اثر	
یادداشت (نوع یادداشت، تاریخ و محل یادداشت، کاتب یادداشت) (۳۱۵\$)، نوع حواشی (توضیح، شرح، ترجمه، تعریض، تکمله، تصحیح) و رموز نسخه، (۳۱۵\$)	۳۱۵	یادداشت مربوط به حواشی و رموز نسخه (یونی مارک)	
نفاست و... (۳۱۶\$)، ارزش نسخه (۳۱۶\$) (عادی، نفیس، ممتاز و...)	۳۱۶	یادداشت مربوط به امتیاز و ارزش نسخه (یونی مارک)	

شرح	فیلد	مفهوم عام	بلوک
سجج مهر (۳۱۷\$)، شرح مهر (۳۱۷\$)، شکل مهر (۳۱۷\$)، اندازه مهر (۳۱۷\$)، رنگ مهر (۳۱۷\$)، تاریخ مهر (۳۱۷\$)، امضا (۳۱۷\$)، محل استقرار مهر (۳۱۷\$)، تاریخ نسخه (مالکان قبلی) (۳۱۷\$)، یادداشتهای تملک (فروشنده، محل خرید، قیمت، مهر مالک، مهر کتابخانه، مهر عرض، مهر اجازه خروج، وقفنامه، ... (۳۱۷\$)، یادداشت قیمت (۳۱۷\$)، عرض دید (۳۱۷\$)، ظهريه (۳۱۷\$)، اوراق بدرقه (۳۱۷\$)	۳۱۷	یادداشت مربوط به اثر مهر و مالکیت (یونی مارک)	
کامل / ناقص (۳۱۸\$)، توضیحات نقض نسخه (۳۱۸\$)، وضعیت آسیب دیدگی (۳۱۸\$i)، مرمت (توضیحات) (۳۱۸\$i)، محل نگهداری نسخه اصل (۳۱۸\$j)، نشانی محل نگهداری (۳۱۸\$j)، موجودی کتابخانه‌های دیگر (۳۱۸\$j)	۳۱۸	یادداشت توضیحات مربوط به نسخه (یونی مارک)	
فهرستها (۳۲۰\$)، کشف الایات (۳۲۰\$) واژه‌نامه (۳۲۰\$)، غلطنامه (۳۲۰\$)	۳۲۰	یادداشت مربوط به فهرست، کشف الایات و غلطنامه	
منابع، استناد و ارجاع‌ها (۳۲۱\$)	۳۲۱	یادداشت مربوط به منابع استنادی و ارجاعی (یونی مارک)	
اشکال دیگر نسخه (۳۲۵ \$)، شماره میکروفیلم (۳۲۵ \$)، شماره سی دی (۳۲۵ \$)، شماره نسخه عکسی (۳۲۵ \$)، دارای اسکن (۳۲۵ \$)	۳۲۵	یادداشت باز تولید (یونی مارک)	
مندرجات (۳۲۷ \$)، فصل بندی و بخش بندی نسخه (۳۲۷ \$)	۳۲۷	یادداشتهای مربوط به مندرجات	

شرح	فیلد	مفهوم عام	بلوک
خلاصه و چکیده نسخه (Sa ۳۳۰)	۳۳۰	یادداشتهای مربوط به خلاصه و چکیده نسخه	
سی دی (Sa 336) و ...	۳۳۶	نوع منبع الکترونیکی (یونی مارک)	
شیوه تهیه (Sa ۳۴۵)، منبع تهیه (Sa ۳۴۵)، نام اهداکنندگان و واقفان (Sa ۳۴۵)، یادداشتهای وقف (Sa ۳۴۵)، قیمت (Sa ۳۴۵)، تاریخ وقف یا اهدا (Sa ۳۴۵)	۳۴۵	یادداشت شرح تهیه (یونی مارک)	
صحافی شده در این مجلد (Sa ۴۸۱)	۴۸۱	صحافی شده در این مجلد	۴××
صحافی شده با (Sa ۴۸۲)	۴۸۲	صحافی شده با	
عنوان قراردادی (Sa ۵۰۰)	۵۰۰	عنوان قراردادی	
عنوان اصلی به زبان دیگر (Sa ۵۱۰)، سایر اطلاعات عنوانی (b Sa ۵۱۰)، عنوان زبان اصلی (z Sa ۵۱۰)	۵۱۰	عنوان اصلی به زبان دیگر	۵××
عنوانهای گونه گون دیگر (Sa ۵۱۷) سایر اطلاعات عنوانی (b Sa ۵۱۷)	۵۱۷	عنوانهای گونه گون دیگر	
نام شخص به منزله موضوع (۶۰۰)، نام تنالگان به منزله موضوع (۶۰۱)، نام خاندان به منزله موضوع (۶۰۲)، پدیدآور و عنوان به منزله موضوع (۶۰۴)، عنوان به منزله موضوع (۶۰۵)، موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام) (۶۰۶)، نام جغرافیایی به منزله موضوع (۶۰۷)، اصطلاحهای موضوعی کنترل شده (۶۱۰)	۶۰۰- (۶۱۰)	موضوع	۶××

شرح	فیلد	مفهوم عام		بلوک
رده بندی دهدهی دیویی (a\$۶۷۶)، رده بندی کتابخانه کنگره (a\$۶۸۰)، سایر رده بندیها (a\$۶۸۶)	۶۷۵- ۶۸۶	شماره بازیابی		
پدیدآور اصلی، دوره حیات، نام به لاتین (a\$۷۰۰)	۷۰۰	سرشناسه	بلوک مسئولیت معنوی (این بلوک شامل نامهای اشخاص، و تالگانهایی است که به نوعی مسئولیت معنوی خلق اثر را به عهده دارند).	۷××
نامهای مرتبط دیگر (شناسه های افزوده)	۷۰۲، ۷۰۱	شناسه های افزوده		
کد کتابخانه (a\$۹۰۱)، محل (b\$۹۰۱)	۹۰۱	کد کتابخانه	بلوک (استفاده ملی آزاد قابل تعریف کاربران)	۹××
شماره ثبت (a\$۹۰۲)، تاریخ ثبت (d\$۹۰۲)	۹۰۲	مشخصات شماره ثبت		
نام خانوادگی فهرست نویس (a\$۹۱۰)، نام فهرست نویس (b\$۹۱۰)، تاریخ فهرست نویسی (c\$۹۱۰)، نام خانوادگی اپراتور (a\$۹۱۰)، نام اپراتور (e\$۹۱۰)، تاریخ ورود اطلاعات (f\$۹۱۰)، کنترل کننده اطلاعات، تاریخ کنترل اطلاعات	۹۱۰	اطلاعات مربوط به فهرست نویس و اپراتور		

